

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 418/2013-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 3. septembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. K. P., Ž., a PhMr. I. V., B., zastúpeného obchodnou spoločnosťou J., advokát, spol. s r. o., P., v mene ktorej koná advokát JUDr. D. D., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co/103/2012-1085 z 3. mája 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. K. P. a PhMr. I. V. odmieta pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. júna 2013 doručená sťažnosť JUDr. K. P. a PhMr. I. V. (ďalej len „sťažovateľky“) vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co/103/2012-1085 z 3. mája 2013 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Sťažovateľky boli v procesnom postavení odporcov účastníkmi konania o návrhu na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, o ktorom rozhodol Okresný súd Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 5 C/1/2001-994 z 20. februára 2012 (ďalej aj „rozsudok okresného súdu“) tak, že vo výroku špecifikované nehnuteľnosti, pôvodne zapísané na menách sťažovateľiek, určil v presne konkretizovaných podieloch do vlastníctva navrhovateľom a niektorým ďalším odporcom. Označený rozsudok okresného súdu krajský súd napadnutým rozsudkom sčasti potvrdil (pokiaľ išlo o návrh na určenie vlastníctva k spoluvlastníckym podielom na nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v obci R., zapísaných na mená sťažovateľiek na listoch vlastníctva č. 1589, 1241 a č. 1235) a sčasti zrušil (pokiaľ išlo o návrh na určenie, že jedna z navrhovateľiek je podielovou spoluvlastníčkou nehnuteľností nachádzajúcich sa v obci R., zapísaných v liste vlastníctva č. 1877, 1602, 937 a č. 1979) a vec v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie.

Sťažovateľky v sťažnosti uvádzajú, že postupom okresného súdu im ako účastníckam konania bola odňatá možnosť konať pred súdom tým, že pred okresným súdom bola vec prerokovaná v ich neprítomnosti napriek ich predchádzajúcemu ospravedlneniu a žiadosti

o odročenie pojednávania. Ďalej namietajú, že vo veci neboli použité správne ustanovenia právneho predpisu, nebol dostatočne zistený skutkový stav veci, súde sa dopustili aj procesného pochybenia, keď nepripustili úpravy v petite žalobných návrhov a nebolo vypracované ani písomné uznesenie, ktorým by bol ustálený predmet sporu. V sťažnosti nadväzne na to opisujú skutkové okolnosti, ktoré sú podľa ich názoru pre prípad podstatné, spochybňujú dôkazy, z ktorých všeobecné súde pri rozhodovaní vychádzali, ako aj z neho vyvedené právne závery, a napokon uvádzajú aj nimi preferované právne posúdenie prípadu.

Okresnému súdu a krajskému súdu sťažovateľky vytykajú, že v konaní ustanovili odporkyňiam v 6., 7., 9. a 10. rade ako opatrovníka zamestnankyňu Okresného súdu Topoľčany, považujúc ich za osoby na neznámom mieste, aj *„napriek tomu, že u všetkých ide o mŕtve osoby a vo vložke č. 126 pod r. č. 4/ u A. Š. rod. M., je vyznačené dedičské konanie D 499/90 a pod r. č. 7/ Ž. R., rod. M. D 116/84, a preto tieto osoby objektívne nie sú na neznámom mieste“*. V tejto súvislosti poukazujú na znenie § 34 ods. 3 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku v znení neskorších predpisov, z ktorého vyplýva, že s pozemkami, ktorých vlastník nie je známy, okrem pozemkov, ktoré sú lesnými pozemkami ako aj podielmi spoločnej nehnuteľnosti, ktorých vlastník nie je známy nakladá Slovenský pozemkový fond, ďalej na znenie § 16 ods. 1 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov, podľa ktorého Slovenský pozemkový fond nakladá s pozemkami podľa osobitných predpisov za nezisteného vlastníka, ako aj na znenie § 6 ods. 1 písm. b) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 181/1995 Z. z. o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o pozemkových spoločenstvách“), podľa ktorého podiely spoločných nehnuteľností vlastníkov, ktorých miesto trvalého pobytu nie je známe, spravuje taktiež Slovenský pozemkový fond. Podľa sťažovateľiek konajúci súd porušil uvedené ustanovenia zákonov, keďže *„nepojal do konania Slovenský pozemkový fond, Búdková č. 3, Bratislava, hoci tento ... mal byť účastníkom za žalovaných 6/, 7/, 8/, 9/ a 10/, keď ich súd považoval, že sú na neznámom mieste“*. Sťažovateľky taktiež namietajú, že členovia pozemkového spoločenstva môžu podľa § 7 zákona o pozemkových

spoločenstvách prevádzať svoj vlastnícky podiel k spoločnej nehnuteľnosti „len za podmienok ustanovených v tomto zákone a vo vyhlásení spoločníkov o združení alebo v zmluve o založení a v osobitnom predpise v zmysle § 140 OZ. I napriek tomuto zákonnému ustanoveniu súd akceptoval dohodu o tom, že výlučnou vlastníckou nehnuteľnosťami zapísaných na LV č. 1877, 1602, 937 a 1979 v podieloch súdom určených sa stala navrhovateľka I/, hoci vlastnícke právo v týchto spoločných nehnuteľnostiach ostatní navrhovatelia nenadobudli“.

Sťažovateľky tiež napádajú postup konajúcich súdov v tom smere, že nedostatočne skúmali okruh účastníkov konania zúčastnených na konaní, poukazujúc pritom na ustálenú súdnu prax, že pri určovacích žalobách, kde sa žalobca domáha určenia spoluvlastníckeho podielu spoločnej nehnuteľnosti, je potrebné „požadovať, aby účastníkmi konania boli všetci spoluvlastníci, keďže sa rozhoduje o jeho právach a povinnostiach na spoločnej nehnuteľnosti a tým sú dotknuté práva všetkých spoluvlastníkov. V našom prípade k tomu pristupuje ešte § 4 ods. 1 zákona č. 181/95 Z. z. keď podielové spoluvlastníctvo k spoločnej nehnuteľnosti je nedeliteľné a nemožno ho zrušiť a vyporiadať podľa osobitných predpisov § 141 a § 142 OZ.“. Napokon mali všeobecné súdy opomenúť skutočnosť, že ide o „urbársky majetok tak ako je to zapísané vo vložke č. 401, 419 a č. 2, že tento urbársky majetok prešiel do vlastníctva JRD a to dňom účinnosti zákona č. 81/1949 Zb. že voči družstevnému vlastníctvu vydržacie právo nebolo možné a ďalej u lesných pozemkov, vzhľadom na zákon č. 2/1958 Zb. vlastníctvo právnickej osoby, ktorá zanikla v r. 1949 sa zmenilo na podielové spoluvlastníctvo bývalých urbárikov, ktoré vlastníctvo bolo navrátené podľa § 6 ods. 1 písm. d) zákona č. 229/91 Zb. Náš právny predchodca uvedenú nehnuteľnosť nadobudol dvoma právnymi titulmi a to dražobnou kúpou E 5362/31 uznesením 95 zo dňa 12. 04. 1939 a ďalej titulom ČD 1140/1946 del'by zo dňa 19. 04. 1946 tak ako to je zapísané vo vložke č. 401 pod 6/1.“.

Na základe uvedeného sťažovateľky navrhujú, aby ústavný súd vo veci samej takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľiek na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, právo na spravodlivé súdne konanie podľa

čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR a podľa čl. 11 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu Nitra 5 Co 103/2012-1085 zo dňa 03. 05. 2013 porušené bolo.

2. Rozsudok Krajského súdu Nitra 5 Co 103/2012-1085 zo dňa 03. 05. 2013 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľkám sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 20 000 € pre každú zo sťažovateľiek, ktoré je Krajský súd Nitra povinný vyplatiť k ich rukám do 30 dní odo dňa právoplatnosti tohto nálezu.

4. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť sťažovateľkám trovy tohto konania na účet právneho zástupcu...“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovení § 20, § 50 a § 53 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané

zákonem, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd predovšetkým pripomína, že ústavou mu daná právomoc neumožňuje nahrádzať rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd, naopak, čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých sťažovateľovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy.

Uvedené vyplýva z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy, obsahom ktorého je pravidlo, že sťažovateľ má právo sa domáhať ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže (mohol a mal) domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (*mutatis mutandis* II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07, II. ÚS 222/2013).

Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy vecí nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Pokiaľ teda ide o realizáciu sťažovateľkami navrhnutého ústavného prieskumu napadnutého rozsudku krajského súdu, za podstatné v tomto smere ústavný súd považuje ich tvrdenia o tom, že im postupom súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom, ako aj že vo veci sa konalo s účastníkmi, ktorí nemali procesnoprávnu subjektivitu, resp. ktorí neboli riadne zastúpení.

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na § 237 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, pokiaľ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol ani riadne zastúpený, ako aj na § 237 písm. f), podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Z hľadiska sťažovateľkami uvádzaných dôvodov teda bolo možné proti napadnutému rozsudku krajského súdu podať dovolanie, o ktorom by rozhodoval Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Z obsahu sťažnosti síce nevyplýva, že by sťažovateľky túto možnosť skutočne využili, v okolnostiach prípadu však podanie sťažnosti ústavnému súdu podľa čl. 127 ústavy namiesto využitia možnosti podať dovolanie proti napadnutému rozsudku svedčí o nevyčerpaní opravného prostriedku, ktorý sťažovateľkám zákon na ochranu ich základných práv a slobôd účinne poskytoval a na ktorého použitie boli podľa

osobitných predpisov oprávnené. V danom prípade preto na rozhodovanie o prípadnom porušení sťažovateľkami označených práv mal právomoc najvyšší súd, čo predchádza právomoci ústavného súdu konať o sťažnosti podanej podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd vzhľadom na záver o nedostatku svojej právomoci na konanie nepovažuje za podstatné zaujímať stanovisko k ostatným námietkam sťažovateľiek, osobitne k tým, ktoré formulovali vo vzťahu k rozsudku okresného súdu, proti ktorému v konečnom dôsledku sťažnosť ani podaná nebola a na ústavný prieskum ktorého ústavný súd vzhľadom na možnosť iniciovať odvolacie konanie ani nemá dostatok právomoci.

Za daných okolností preto ústavný súd sťažnosť proti napadnutému rozsudku krajského súdu č. k. 5 Co/103/2012-1085 z 3. mája 2013 odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľiek stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už bližšie nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. septembra 2013